

Karsai János

A végzet

Én soha nem voltam szerelmes abba a késbe!

Igaz, egyszer láttam egészen fiatalon a pásztói vásárban, alig múlhattam nyolc éves, anyámnak segítettem a kacsákra vigyázni, ott vette elő Ludányi Jóska, hogy leszellen magának egy szelet sonkát, de nem volt az több, mint egyetlen tétova villanás. Különbösen is, apám úgy tanította, hogy dolgokhoz, nőkhöz ragaszkodni egyértelműen a gyengeség jele, egy férfinak képesnek kell lennie átlépni egyaránt a kedvenc játékszerén és a szeretőjén is. Azért nyolcévesen ez nehezen ment a fejembe, de igyekeztem magamat apám szavaihoz tartani.

Ahogy a kés leszelle azt a vékony szelet sonkát, megakadt a szemem a csaknem húszcentis penge csodálatos edzésvonalán, a középen futó gerincen, amely a hegy előtt egy centivel kettévált, kialakítva azt a csodálatos harmóniát, ami semmi másra nem hivatott, csak hogy valamibe bele-szaladjon. A nyelet diófából faragták, olajjal kenték át elégszer ahhoz, hogy olyan tökéletesen kiadja a fa erezetét, a markolat tenyérbe simuló hullámain, amiket aranyló cseppekként vert át a három sárgaréz szegecs. A kacsák igyekeztek kitörni bőrtönükből, nehezen tudtam kordában tartani őket, amíg anyám alkudozott a vevőkkel.

Legközelebb Patán futottam össze a késsel, a templomban. Elmúltam már tizenöt éves, szegény apámat alig egy éve vitte el a sebláz, a hatvani húsvéti vásárban szúrták meg egy valószínűleg lótrágyába mártott késsel, a vérmérgezést sikerült elkerülnünk,

de a legyengült szervezet és a nagy vérveszteség elvitte őtet. Ott térdeltem az oltárral szemben, gyönyörködtem a hatalmas falevelekre festett, aranyszínben tündöklő jelenetekben, és arra gondoltam, hogyha nem emelnek tetőt ezen gyönyörűséges csinálmány fölé, akkor tán az égisz kanyarogna ez a csodálatos műredek, amikor arra lettem figyelmes, hogy Ludányi Jóska, akit mindenki csak Bibák Jóskának hívott, mivel annyi Ludányi lakott a faluban, hogy külön nevet kellett kitalálni mindegyiknek, hogy tudjuk, kiről is van szó, a Matyó Ludányiról vagy a Hangyáról, mert mindegyik Ludányi volt és Jóska, szóval ez a Ludányi meglíbbentette a kabátját, és a szíve felett a belső zsebből kikandikált a jól ismert diófa nyél. De így voltunk az Ozsvátokkal és a Szecsőkkel is, akik ragadványneveikkel ismertebbek voltak, mint a keresztségben kapottakkal, csak nem voltak ilyen késeik.

Nem tudom, hogyan, de annak a diónyélnek volt egy olyan csodálatos erénye, hogy amint megpillantotta, kirázta a hideg az embert.

Viszketett imára összetett tenyereim egyike, a jobb. Imádkoztam erősen, mert nem akartam senki prédájává válni, imádkoztam, hogy családom legfőbb támasza legyek, de lehuny szemhéjam mögött állandóan megjelent az a csodálatos diófa nyél, tudtam, hogy nekem sohasem lehet ilyen gyönyörűséges eszközöm, mert én csak egy egyszerű Fukó Rezső vagyok, akit a templom könyvébe Kisnek írtak be ugyan, de amúgy ezen a másik né-

ven ismernek a faluban, ahol özvegy anyámnak segédkezek.

Nem hittem volna, hogy ennyire más Isten rendelése és az ember akarata. Úgy gondoltam, hogy a szeretet és a békesség hatja át lelkemet, a gyónásokon nem volt sok mindenről vallanom, vasárnaponként kitértam lelkemet a teremtőmnek, míg éveken át figyeltem a padosorokban összegyűlteket, jön-e a Bibák Jóska, a régi ismerősöm. A számba vettem Krisztus testét, ittam a vérét, hogy feloldozódjak, s közben folyton-folyvást egy tárgy bűvöletében éltem.

Vajon eljutottak-e énekeim ahhoz, akinek szóltak? Nem tudom, mire számíthatok, mert én próbáltam megfelelni, igyekeztem rendes embernek lenni.

Amikor szemtől szembe találkoztunk, az most volt, már húszéves is elmúltam, barátaimmal ültünk a pünkösdi ünnepekre felállított sör-sátorban, oda telepedett le ez a Bibák, ahogy hátralibbentette kabátját a padról, hogy ne üljön rá, megvillant szíve felett a diófa nyél, az a csudálatos, aranyárga érezet, ami vonzotta a szívemet, a szememet, az eszemet, a lelkemet, és én már tudtam, hogy végem van.

Bizonyossá vált bennem, hogy végem van, elkárhozom, pedig nem is tudtam, miért.

Tényleg csak annyit szeretnék előadni, hogy nem volt bennem semmi előre elhatározottság vagy kigondolt cselekvés, csak azt tettem, amire nekem akkor és ott lehetőségem volt. Azt is apámtól tanultam, hogy a férfi felismeri a pillanat hatalmát, akkor lép, és úgy, hogy azt emberöltőkön

keresztül emlegethessék. Nem voltam én a faluban senki és semmi, nehezen éltünk meg a gyümölcsösből, éppen hogy el tudtuk látni magunkat az állatokból, én ott segítettem ki, ahol a szükség kérte, szerényen éltünk.

De akkor, pünkösdkor, úgy gondoltam, hogy ez az én pillanatom, ez a Fukó-pillanat, ami csak egyszer van, aztán elillan, elsompolyog a Jóisten szövevényes ujjában, tehát nekem ült le ott az a Bibák.

Egy héttel előtte vetett nekem sorot a Völgyben lakó cigány asszony, s megmondta, hogy nagy dolgokra vagyok elhivatott. Sorolta tehetségeimet. De a késről nem ejtett egy szót sem! Sem arról, hogy nekem a Bibák Józival bármilyen veszélyem, komplikációm lenne.

Ezért is jelenteném ki ismételten, hogy a késről szó sincsen!

Kérem, én nem tudom. Csak annyira emlékezem, hogy felálltam a lakkozott sörpadról, kényelmesen a kiszolgálópult felé indultam, de oda nem is akartam eljutni. Hanem félúton visszafordultam, elővettem bal nadrágzsebemből csehszlovák szarvasagancs bicskám, kinyitottam a nagyobbik pengét, és azt Ludányi József hátába döftem.

Hogy miért húztam ki a kabát belső zsebéből a diófa nyelű kést, arra nem tudok válaszolni.

Talán úgy éreztem, hogy a tárgy és a pillanat valahol most ért össze igazán.

És ott és akkor a csodálatos diófa nyél lassan elolvadt a tenyeremben, a gyönyörű acélpenge úgy folyt el, akár a víz, mintha az a kés sosem létezett volna.

A legenda őrzői

Az ünnepre gyönyörű zászlódíszbe öltözött a város. Színes lobogókkal ékesítették az utcákat, Schwyz, Uri és Unterwalden címerei mellett Luzern kék-fehér vásznai lobogtak a Rigi felől fújdogáló langyos szélben. A Reuss partján a frissen megmunkált fa illata keveredett a hegyek és vizek szagába. Werner Stauffacher, a schwyzi fia, Walter, és Pfeifer von Luzern utódja, Konrad iszogattak a Rathausquai egyik kocsmájában. Mindketten az újonnan elkészült hídban gyönyörködtek, a fedett Kapellbrückében, mely a római korból származó Wasserturmra támaszkodott. 1333-at írtak, éppen egy éve csatlakozott a kanton a „Három Ósi Szövetség”-hez, méltó megünneplése volt az újonnan épített átkelő a történelmi eseménynek. Lehetett hallani, hogy a Weinmarkton szólnak a dobok és a trombiták, zenekarok járták a várost, a Mühlenplatzon kézművesek árulták portékáikat. A Kornmarkt felől bukkant fel Walter Tell, akit nagy örömmel invitáltak asztalukhoz.

– Ez az ünnep valahol megboldogult atyádat is élteni, hiszen jelentős szerepe volt szabadságunk kivívásában – köszöntötte a férfit Konrad. – Ő indította el azt az ellenszegülést, amely a morgarteni csatában csúcsosodott ki. Igyunk a hőse, népünk egyik jelképére! – emelte fel a kupát.

– Köszönöm jókívánásait, de azt hiszem illendő lenne néhány félreértést tisztáznunk – törölte le a sörhabot szájáról a legendás íjász fia. – Először is, atyám nem vadász volt, hanem békés, egyszerű pásztor. Jövedelmünk nagy részét az eladott tej és sajt jelentette, míg az Úr 1288. évében fejés közben fejbe nem rúgta egy tehén. Akkor változott meg benne valami,

hamarosan szert tett Küssnachtban egy számszeríjra, és a naptól kezdve vadászként járta az erdőket. Mindenre lőtt, ami mozgott. Anyánkkal számtalanszor kéreltük, hogy térjen vissza az egyszerű gazdálkodó élethez, de nem hallgatott ránk. Reggel fütörészve nyakába vette a rengeteget, és csak este került elő, nyíljárta mókussal, sünnel vagy macskával. Zsákmányát büszkén a konyhaasztalra tette, abból kellett elkészíteni a vacsorát, mind a mai napig nem felejttem el a frissen megnyúzott sündisznókat!

Nem érezte a veszélyt, képes volt bármilyen órultságra. Furcsa, de senkinek sem jutott eszébe, hogy a neve nem jelent mást, mint meggondolatlan. Persze hogy átevezett a viharban a révész helyett a menekülő Baumgartennel, akit azért üldöztek, mert megölte a feleségével erőszakoskodó Wolfenschiesent, a császár rossbergi várnagyát!

Az altdorfi események sem pontosan úgy estek, ahogyan az emberek beszélnek. Atyánk nagyapánk, Walter Fürst előtt akart kivételesnek vélt íjásztudományával dicsekedni, akkor találta ki, hogy lelövi fejéről az almát. Mit tehettem? Igyekeztem eltökéltségét erősíteni, nem a bizonytalanságának teret adni, még magam biztattam. Közben majdnem a nadrágomba csináltam a fa tövében, fejemen az almával. Azzal vigasztaltam magam, hogy egy rossz útra tévedt nyílvesző szenvedés nélkül vet véget az életemnek. Szerencsénk volt.

A helytartó, Hermann Gessler ezen a demonstráción háborodott fel, elborzadt a produkció láttán, és atyámat mint közveszélyes bolondot a küssnächti vár börtönébe akarta becsukni.

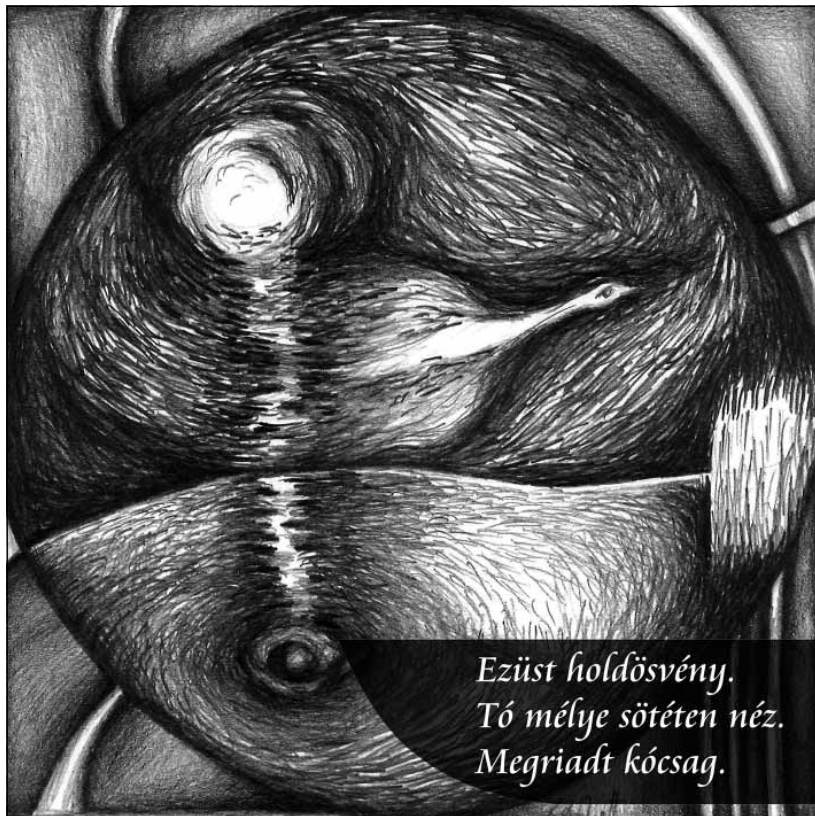
Mint ismert, sikeresen megszökött a viharos vierwaldstatter tapon.

Többször megemlítette, hogy szarvasok nyomára bukkant a Hologasse környékén, lesből lő majd egy szép példányt. Szegény helytartó pont akkor haladt arra, amikor célba vett egy szarvastehenet, s a nyílvesző őt találta el a zsákmány helyett. Nem csoda, hogy ezek után katonák keresték szegény zavarodott atyámat, a schwyzi bíró, Ite Reding könyörgött, hogy adja fel magát neki, méltányos elbánásban lesz része, de ő csak egyszerűen Tök Alsónak nevezte a törvény emberét, és a hegyek közé menekült.

Ez magyarázza, hogy a morgarteni csatában nem a kantonok seregeiben szolgált, hanem a schwyzi törvényen kívüliek szabadcsapatában harcolt,

mivel elméletileg még mindig felelnie kellett volna korábbi tetteiért. Mi sem találkoztunk vele sűrűn, gyakran csak egy küszöbre helyezett mókus jelezte, hogy a házunknál járt. Azóta sem szeretem az apróvadakat Aztán egyszer csak elmaradoztak a zsákmányok, nem hallottunk róla jó ideje. Nem tudni, mikor és hol hagyta el ezt a világot.

Walter Stauffacher és Konrad von Luzern csendesen nézegették a kupák falán megtelepedett sörhabot. Mindketten úgy érezték, hogy jobb, ha ezt a történetet nem adják tovább. Gyönyörködtek a fedett fahídban, és közben abban bíztak, hogy Walter Tell alaposan leissza magát, és belefulladás a Reussba.

*Ezüst holdösvény.
Tó mélye sötéten néz.
Megriadt kócsag.*